שער המצוות — קדושים

מצות כבוד חכמים וזקנים כתיב מפני שיבה תקום וגו'. הנה ג' תיקונים נמצאו למעלה אחד בא"א שהוא יותר זקן מכולם וכנגד דיקנא קדישא דז"א אמר והדרת פני זקן וכנגד הנוקבא דז"א שאין בה דיקנא אמר ויראת מאלהיך שהיא נקא' יראה כנודע. והנה כנגד ז"א אמר זקן זה קנה חכמ' כי לא היתה לו חכמה עד שעטרו אבא בההוא עיטרא ועייל ליה במוחין בחי' חכמה עילאה וזה אומרו זק"ח כי ז"א הנקר' זה קנה את חכמה מחדש מה שלא היה בו מתחלה והנה מי שהוא זקן משש שנה ומעלה אפילו שאינו ת"ח צריך לקום מפניו אבל בפחות מבן ששים א"צ לקום מפניו אלא א"כ הוא חכם שקנה חכמה ולכן ר"ת מ"פני ש"יבה ת"קום הוא מש"ת כי משתין שנין ואילך אז נקרא שיבה וטעם מספר זה הוא כי הששה תיקונים ראשוני' דדיקנא דא"א נעלמים מאד ואין בהם גילוי כלל למטה. והנה כפי גדלן כן ראוי לכבדן כי א"א הנק' שיבה נאמר בו קימה ובזקן נאמר בו הידור לבד ובאשה נאמר ויראת מאלהיך יראה בלב ואין צריך לא קימה ולא הידור. ואמר לי מורי זלה"ה שאם יכוין אדם לכונה זה שכתבנו בהיותו קם בפני ת"ח או זקן שיועיל לו מאד להתחכם בתורה. גם פ"א הייתי מהלך בדרך עם מורי זלה"ה ובא ת"ח והלך לפניו במתכוין וכראות מורי זלה"ה זה אף הוא מתכוין היה תמיד ללכת אחריו אף אחר שהתלמיד חכם הלך לצד אחר ואמרתי לו כי חס ושלו' כי נראה כנותן מכשול לפני עור כי אותו הת"ח לא היה מכיר ערך מורי זלה"ה. והשיב לי כי כיון שהת"ח היה מתכבד בזה היה הוא מחוייב לחלוק לו כבוד ולעשות רצונו בכך ע"ד הלל הזקן שרץ לפני עני בן טובים ג' מילין כי גם זה בכלל כבוד ת"ח.

פאת (ס"ה דקכ"ט ע"ב) הראש כתי' לא תקיפו פאת ראשכ' וגו'. כבר נתב' לעיל בהקד' שער זה שקוד' שיעשה האדם המצו' שהוא עושה יכוין לקיים מצות בוראו ית"ש. ולכן כשהאדם מסתפר יכוין שהוא מקיים שני מצות בפאת הראש אחת מכאן ואחת מכאן וחמש מצות בה' פאות הזקן כמ"ש רז"ל בגמרא שחייב על כל אחד ואחד. וזו היא הכונה הנה ברישא דא"א וברי"ש דז"א וברישא דנוקב' יש שערות כנודע. אמנם שער שבראש א"א הם רחמי' גמורי' ונודע כי כל שערות הם צינורות כעין ווין ממשיכין הארה מתוך המוח ולחוץ ולכן הנזיר כתיב ביה גדל פרע שער ראשו כמ"ש שם אבל שערות רישא דז"א הם בחינת הדין כמ"ש באדרת נשא. ולכן צריך לספר שערו בסו' ואיש כי ימרט ראשו טהור הוא כנז' בספר הזוהר וצריך שיכוין האדם שהוא דוגמת ז"א ושהוא מספר שער ראשו להיותם דינים תקיפין ובפרט מי שהוא משורש קין דינא תקיפא ואמנם נודע כי בשערות הראש יש בחי' י"ס והמלכו' שבהם היא הנק' פאת הראש כי לעולם כל פאת היא במלכות ולכן פאה גימט' אלהי"ם והענין כי הדינין הם צורך גבוה והם מכלל קיום העול' והעולם צריך להם ולכן אין ראוי להעביר כולם ולכן משיירין הפאה שהיא המלכות האחרונ' שבי"ס הראש אבל הספירות הראשונות אין ראוי שיהיה בהם דינין. ואמנם נוקבא דז"א הנק' בחינת עשיה שבאצילות וכל אחיזת הדינין ושורשם הם בה ואם נעבור הדינים גם מראש הנקבה יתבטלו לגמרי ולכן האשה אינה מגלחת ראשה ואדרבה מגדלת שער ראשה כנודע להשאיר שורש הדינין והענין יותר בביאור כי הנה פאת הראש דא"א הוא מצ"פץ אבל פאת הראש דז"א היא אלהי"ם במילוי יודין העולה בגי' מצפ"ץ ונמצ' כי שניה' בחי' אחת אלא שלהיות שבא"א כתי' ביה ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלהי"ם עמדי שאין בו שם אלהים אלא שם הוי"ה ולכן בכל מקום שיש בז"א בחינת אלהים יש בא"א במקומו מצ"פץ שהוא חילוף הוי"ה בא"ת ב"ש וגם הוא גי' אלהים דמילוי יודין כי כיון ששם מצפץ שהו' חילוף הוי"ה הוא דין כמו אלהים אלא שהו' יותר מתוק והנה המלכות הם דינים ונקרא אלהי"ם כנודע כי ג' אלהים (א"ש צ"ע כי בשער הכונות בכוונ' ויכולו פי' כי ג' אלהים הנז' אחד הוא באי' וא' בגבורה וא' במלכות יע"ש) הם אחד בגבורה ואחד בהוד ואחד במלכו' בסוד שלשה אלהים שיש בויכולו כנז' בזהר פ' בראשי' ולכן המלכו' של י"ס דריש' דז"א היא אלהים במילוי יודין העולה בגי' פאה ולהיותו למעלה בבחינת הראש לכן במילוי המובחר שהוא דיודי"ן וכנגדו בא"א הוא מצפ"ץ כנז' והנה כל השערות הם בחי' הדין ולכן בעי לספר' רישא דז"א כנז' בזוהר ובתי' וז"ס גילוח שער הלויים ובפרט מי שהוא משורש קין שממנו יצא קרח שצריך לגלח ראשו כי כל שערותיו דינים קשים חוץ מפאת הראש שהיא המלכות שבי"ס הראש כדי להשאיר שורש אל הדינין ולא יתבטלו כולם. ואמנם בענין שיעור הפאה היה נזהר מאד מורי ז"ל לשייר כל השערות אשר הם בצדעים שהוא כל השערות שיש בין האוזן לאותו המקום החלק שאין בו שער מכאן ומכאן בשני צדדי הראש וכמ"ש בספר בית יוסף וגובה הפאות שיעורן עד מקום שיגביה ראש האוזן למעלה ועד המקום שיגיע שם ראש האוזן נק' פאה בבחי' הגובה ואף אם היו שערות הפאות גדולים מאד וארוכים לא היה חותכן במספרים רק עד יגדלו ויתארכו וידלדלו וירדו ויכנסו למטה מגבול שערות הזקן ואז הי' חותכן ומקצרן במספרי' לפי שמה שמשתלשל משם ולמט' אינו נק' פאת הראש

וענין פאת הזקן הנה גם הם צינורות של שפע כנז' ויכוין האדם כי התיקון הראשון שבזקן נק' אל כמבואר אצלי' בסוד שלש עשרה מדות דויעבור וע"ש. והנה הוא ראש הזקן ונק' אל ושאר השתלשלות הזקן יש בה צד ימין וצד שמאל והם שני פעמים זקן שהם גי' שד"י והרי נרמז בו א"ל שד"י והיה מורי זלה"ה נזהר מאד שלא לחתוך שער הזקן כלל לא בתער ולא במספרים לא למעלה ולא למטה ולא בשום מקום מן הזקן אפילו למטה תחת הזקן באותם שערות קטנים החופפים על הגרון ממש אבל השער שבשפה העליונה המעכב את האכילה היה קוצץ במספרים ולא עוד אלא שהיה אומר שאיסור גדול מאד הוא לעקור או לתלוש בידו אפילו שער אחד מכל מקום זקנו כי הם צינורות של שפע ולכן צריך האדם ליזהר שלא ישים ידו בזקנו למשמש בה כדי שלא לעקור ויתלוש איזה שער. גם היה אומר מורי זלה"ה שבכל פעם שהאדם מזדרז ומעמיד על עצמו שלא ליגע בזקנו לטעם הנז' יכוין כונה הנז' שבזקן יש אל שדי ברמז. גם היה מורי זלה"ה נזהר מאד שלא לגלח ראשו אחר שעת המנחה גדולה ואפילו בערב שבת לא היה מגלח ראשו אלא קודם חצות היום דוקא:

דין כלאים ושעטנז כתיב שדך לא תזרע כלאים ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך הנה טעם איסור כלאים באילנות ובזרעים הוא במ"ש כי האדם החוטא צריך להתגלגל אחר פטירתו לקבל עונשו ויש מי שאינו זוכה לבא לעולם הזה כדרך שאר הנשמות אבל הוא מתגלגל תוך צומח או דומם או בבעל חי או בגוף איזה אדם חי ואין זה מקום ביאורו. והנה יש זמן קצוב בהמשך גלגול הזה. ונמצא כי יש במיני הצמחים כגון אילנות או זרעים נשמות מתגלגלי' בתוכם עד מלאת ימי גזירתם בכך. ואם תערב זרעים או אילנות אלו עם אלו תגרום רעה ועונש יותר לאותם הנפשות המגלגלו' בתוכם כי יש מגולגל בבחינה אחת ויש בבחינה אחרת ואין בחינותיהם שוות ולכן אין לערבם יחד:

וענין השעטנז בו יתבאר ענין חטא קין והבל ובו יתבאר ענין שהצמר והפשתים מה עניינם. הנה רז"ל אמרו החוכר שדה מחבירו לז' שנים לא יזרענה פשתן מפי שהפשתן מכחיש כח הקרקע עד שבע שנים ומכחישו והענין כפי הסוד הוא כי פשתן נקר' עץ כמ"ש ותטמנם בפשתי העץ והוא בבחי' המלכות כמ"ש ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה' וארז"ל שהביא זרע פשתן ודע כי כל בחינת צומח ודשאים ואילנות כולם הם במלכות דעולם היצירה והענין כי הפשט הוא בחינת ההוא רוחא דשבק בעלה באיתתא בביאה קדמאה לעשותה כלי והוא הוי"ה דב"ן דמילוי ההי"ן והוא ביסוד שבנקבה דיצירה ולכן הפשתן נקרא עץ כנז'. והנה קין העלה מ"ן הנוקבא אל ז"א בבחי' הוי"ה זו דב"ן הנקרא פשתן כנז' והנה הוי"ה זו היא תכליתה לעולם להעלות מ"ן אלו כדי לקבל אור עליון הנק' מ"ד ושניהם ישארו בנוק' מ"ן ומ"ד אמנם קין לא העלה מ"ן אלו לתכלית זה אלא כוונתו היתה לעקרן מן הנקבה ולהחזירם לשורשם בז"א עצמו שנתנו בה ולכן הקריב פשתן שמכח' כח הקרק' בשבע שנים הנז' והוא ענין שם ב"ן הנז' הנקרא כח הקרקע שהיא מלכות דיצירה והפשתן מכחיש כל השבעה תחתונות שבה הנקר' שבע שנים וזה אומרו ויבא קין מפרי האדמה ר"ל מאותו פרי הנקר' פרי האדמה מיוחס אליה לסיבת היותו יונק כל כח האדמה ועוקרו ממנה ומכחיש אותה וממילה זו דקדקו רז"ל שהי' זרע פשתן והעלהו מנחה לה' שהוא ז"א והחזירו לשורשו והוסר כח הוי"ה זו דב"ן מן הנקבה וזה היה חטאו של קין. ואמנם הבל רצה לתקן פגמו של קין וז"ש והבל הביא גם הוא וגו' אחרי חטאו של אחיו מבכורות צאנו וגו'. והענין הוא כמ"ש תחלה מהיכן נמשך ההוא רוחא שנתן ז"א בנוק' בביאה קדמא' הנקר' דעת כנודע אצלינו. והנה הוא נמשך מן דעת העליון הנק' מזלא קדישא דדיקנא קדישא דאו"א אשר ע"י מזדווגים או"א כנודע ומשם יוסיף כח לז"א ואז מזדווג בנוקב' ונותנו בה כמבואר אצלינו באורך בענין קריאת שמע שעל המטה וע"ש. ונמצא כי להיו' שקין חטא במלכות דיצירה ועקר ממנה שם ב"ן הנז' לכן הוצרך הבל לתקן זה לחזור ולהמשיך מן הדעת עליון למזלא קדישא דא"א דיצירה עצמה עד ז"א ויחזור ז"א להזדווג בה ולמיהב בה ההוא רוחא קדישא כבקדמיתא ואמנם היות ענין זה נרמז בקרבן הבל הוא לפי שהנה כל בחינת הצומח והדשאים ואילנות כולם הם במלכות דיצירה כנ"ל וכל בחי' בעל חי כולם הם ביסוד של היציר' כי הנה היסוד נקרא חי כנודע והנה הדעת העליון נקרא יסוד והוא בחינת כבש כי כבש הם אותיות שכב לרמוז כי בו ענין המשכב העליון עם הנקבה גם עניינו הוא מלשון ומלאו את הארץ וכבשוה הוא לשון כבש כי הוא הכבש הכובש אותם ושוכב עמה והבן סוד הגדול הזה.

דע כי כמו שלמעלה יש י"ג תיקוני דיקנא עילאין בבחינת דעת בסוד הראש הנקרא זקן כן יש זקן תחתון למטה ביסוד כנודע וגם בו כללו' י"ג תיקונים ואל זה הסוד הנפלא רמז רז"ל במ"ש גדולה מילה שנכרתו עלי' י"ג בריתות ונודע כי ז"א נעשה מן נה"י דא"א והנה מזקן התחתון דיסוד דא"א נעשית זקן העליון דז"א וזהו ענין מן המיצר קראתי יה הנדר' באדרת נשא על דיקנא דז"א כי מיצר הם אותיות צמר כי מאותם השערות אשר ביסוד העליון הנקר' כבש והשערות שבו נקר' צמר כבשים משם נעש' מצר דיקנא דז"א שהוא תיקון הראשון שבו כנודע וכמו ששערות רישא ודדיקנא דא"א לבנים כעמר נקי גם שערות היסוד שבו הם לבנים כצמר הכבשי' ולכן נקר' ג"כ צמר אבל בז"א אינו כן כי הנה השערות דברישיה ודיקניה הם שחורות אבל כשהז"א עולה בימי הזקנה כנו' וגם הוא נקר' זקן אז מתלבני' שערות רישיה ודיקני' כדמיון דיקנ' דא"א סבא דסבין וזה להיות כי מן היסוד דא"א אשר שערותיו לבנים נעשית זקנו ולכן גם דיקני' מתלבנת בימי הזקנה אבל השערו' שביסוד תחתון דז"א לעולם שחורו' כעורב אף בזקנותו כי רחוקי' הם מיסוד דא"א ומבשרינו נחזה אלוה. ובזה תבין מ"ש בהקדמת ביאו' אדרת האזינו כי א"א היסוד שלו נזדווג מיניה וביה כי הוא כלול מזו"נ ומניה נפק ז"א ונעשית בו דיקנא דיליה הנק' מצר כנז' גם ז"ס ענין השופר שעליו נאמ' מן המיצר קראתי יה וגו' שיש בו צד מצר וצד מרחיב והענין הוא כי ביסוד דא"א הנק' צמר שם היה בחי' זווג להוציא את ז"א ויצא משם בבחינת וא"ו זעירא שהם ענין תלת כלילן בתלת שה"ס קול שופר דכליל אשא ורוחא ומיא בלבד ודי בזה:

והנה הקרבן שהקריב הבל היה מן הצמר העליון של הכבש הנקר' יסוד דא"א ואז נתעורר דעת העליון דבמזלא דא"א והשפיע בז"א וניתוסף שפע ביסוד שבו ונזדווג בנוקביה והחזיר ונתן בה ההוא רוחא קדמאה ביסוד שבה ולכן וישע ה' אל הבל וגו' לפי שהנה הצמר הזה נמשך מא"א מן הדעת שבו כנזכר ונמשך בז"א הנק' הוי"ה דמ"ה דאלפין והנה צמר ומ"ה גי' שע"ה ולכן וישע ה' אל הבל כי המשיך הצמר הנז' בז"א הנק' מ"ה ומשם המשיכן אל הנוק' אבל אל קין ואל מנחתו לא שעה כי אדרבא סילק בחינת שע"ה הנז' וז"ש אח"כ הלא אם תטיב שאת פירוש כי עד הנה עתה העלית' את המ"ן שבמלכו' ועקרת אותם לגמרי ממקומן ונסתלקו בז"א וע"י כן לא תוכל עתה לעלות מ"ן אבל אם תטיב שאת ר"ל תטיב ותשוב בתשובה תוכל להעלות ולישא למעלה בבחינת מ"ן והנה בדרוש הזה יתבאר לך ענין איסור הכלאי' והיתרו בציצית וכבר ביארתיו בדרוש הציצית.

א"ש אפש' לו' שלזה רמזו רז"ל באמר' מזל שעה גורם והו' רמז אל חיבו' הנז':